

PATENDIAMET

Intellektuaalomandi ABC

Mis on leiutis?

Leiutis on mis tahes tehnikavaldkonda kuuluv tehniline lahendus, täpsemalt tehnilise probleemi lahendamiseks loodud tehniline lahendus, mille objekt võib olla seade, meetod ja/või aine.

Leiutiseks ei loeta:

- * arvutialgoritmi ja -programmi,
- * teadusteooriat,
- * majandus- ja mõttetegevuse plaani, reeglit, eeskirja ja meetodit,
- * hoone ja maa-ala projekti jmt.

Mis on patent?

Patent on üks leiutiste õiguskaitse vormidest (patendikaitse). Patendid kaitsevad leiutist, andes patendiomanikule õiguse keelata teistel isikutel oma leiutist valmistada, müüa või kasutada. Patent kehtib maksimaalselt 20 aastat, ja ainult selles riigis, kus kaitset on taotletud ja see saadud.

Mis on kasulik mudel?

Kasulik mudel on teine leiutiste õiguskaitse vorm. Kasuliku mudelina saab kaitsta samu leiutisi, mis patendiga, välja arvatud biotehnoloogia valdkonda kuuluvad leiutised. Kasulik mudel kehtib maksimaalselt 10 aastat ainult selles riigis, kus kaitset on taotletud ja see saadud.

Patendiga või kasuliku mudelina kaitstav leiutis peab olema

- * uus,
- * omama leiutustaset ja
- * olema tööstuslikult kasutatav.

Patent või kasulik mudel on efektiivseimaid konkurentsivõitluse vahendeid.

See annab ettevõtjale ühe vähestest tema kasutada olevaist seaduslikest vahenditest, et kehtestada oma kaupadele tootmise ja turustamise monopol.

Kaitstud tööstusomandiga saab luua ettevõttele lisaväärtust, tekitatakse uusi äri võimalusi, on võimalik sõlmida kasulikke litsentsimüügilepinguid. Samuti aitab see leida koostööpartnereid, vahel ka sponsoreid tootmise alustamiseks.

Kuidas saada leiutisele kaitse?

Kaitse saamiseks Eestis tuleb Patendiametile esitada patenditaotlus või kasuliku mudeli taotlus ja tasuda riigilõivud. Oluline on tähele panna, et leiutist ei tohi eelnevalt avalikustada (ajalehes, televisioonis, Facebookis, näitusel jm).

Sellele järgneb menetlus, mis kestab patenditaotluse puhul umbes 3,5 aastat ja kasuliku mudeli taotluse puhul umbes aasta.

Leiutise kaitsmiseks teistes riikides on kolm põhilist võimalust:

- * igasse valitud riiki esitatakse eraldi patenditaotlus;
- * koostatakse patendikoostöölepingu kohane rahvusvaheline taotlus ning esitatakse see Maailma Intellektuaalomandi Organisatsiooni Rahvusvahelisele Büroole;
- * kaitsmiseks Euroopa Patendiorganisatsiooni osalisriikides koostatakse Euroopa patenditaotlus ning esitatakse see Euroopa Patendiametile.

Soovitav on enne taotluse esitamist uurida, kas tegemist on ikka uudse tehnilise lahendusega. Seda saab teha näiteks ülemaailmse patentide tasuta andmebaasis Espacenet või Eestis avaldatud leiutiste tasuta andmebaasides Patendiameti veebilehel.

Võimalik on ka tellida otsing (nt Patendiametist või patendivolinikelt).

Lisaks vaata [Mis on leiutis?](#)

Mis on kaubamärk?

Kaubamärk on tähis, mille järgi tarbija eristab ühe isiku kaupa või teenust teise isiku kaubast või teenusest. Kaubamärgina võivad toimida üksikud sõnad, sõnaühendid, laused, kujutised, tähe- ja numbriühendid, ruumilised tähised, eelnimetatute kombinatsioonid jne. Kaubamärk ei kaitse ideed, kauba valmistamise või teenuse osutamise viisi, kaupade või teenuste sisu, toodete koostist jne, kaubamärgiga ei saa piirata konkurentide heauskset äritegevust.

Milline tähis ei sobi kaubamärgiks?

Kaubamärgiks ei sobi kaupu või teenuseid kirjeldavad tähised, vastava valdkonna tavapärased tähised, tarbija jaoks eksitavat teavet andvad tähised, tava- ja tõepärased toodete või pakendite kujutised, tähised, mis on vastuolus avaliku korra ja heade tavadega, tähised, millel puudub võime eristada ühte kaupa või teenust teisest.

Miks kaitsta kaubamärki?

Kaubamärgi ülesanne on tähistada kaupu või teenuseid selliselt, et need teiste samalaadsete seast välja paistaksid. Kaubamärk peab tarbijale meelde jääma, et ta saaks õnnestunult valitud toodet või teenust uuesti osta. Toote või teenuse hea maine muudavad kaubamärgi väärtuslikuks kvaliteeditähiseks, mis vajab õiguskaitsset.

Kaubamärk aitab ettevõtjatel kaitsta oma nime, reputatsiooni ja äritegevust.

Kas kaubamärgi peab registreerima?

Kaubamärgi registreerimine ei ole kohustus, vaid õigus. Selle abil omandatakse ainuõigus kaubamärgi kasutamiseks kindlate kaupade või teenuste tähistamisel. Kaubamärgi õiguskaitses hõlmab ainult neid valdkondi, mis on registreerimistaotluses nimetatud. Kaubad ja teenused on jaotatud 45 klassi Nizza klassifikatsiooni alusel.

Registreeritud kaubamärgi omaniku õigused võivad kehtida tähtajatult, kui kehtivusaega õigeaegselt pikendada.

Kaubamärki saab müüa, litsentsida, pantida ning parandada nagu iga teist vara.

Kuidas kaitsta kaubamärki?

Kaubamärgi registreerimiseks Eestis tuleb esitada avaldus Patendiametile ja tasuda riigilõivud. Kui kaubamärk läbib ekspertiisi ja vaidlustusperioodi positiivse tulemusega, tuleb tasuda registreerimislõiv ning kaubamärgi omanik saab registreerimistunnistuse.

Kaubamärgi registreerimiseks välismaal on kolm võimalust: esitada kaubamärgi registreerimise taotlus teise riigi ametile, taotleda Euroopa Liidu kaubamärki, esitades taotluse Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametile (EUIPO), taotleda rahvusvahelist kaubamärki Madridi protokollil alusel, esitades taotluse Patendiameti või EUIPO vahendusel Maailma Intellektuaalomandi Organisatsioonile. Viimaseks on vajalik sama kaubamärgi taotluse või registreeringu olemasolu Patendiametis või EUIPO-s.

Enne taotluse esitamist on mõistlik veenduda, et keegi teine ei ole juba sarnase kaubamärgi või ärinime omanik. Kaubamärki saab kontrollida Patendiameti veebilehel olevatest andmebaasidest, ärinime äriregistrist.

Kes valvab, et keegi teine ei kasuta minu kaubamärki?

Oma vara tuleb valvata – jälgida, mis kaubamärgiga turul toimub. See on kaubamärgiomaniku ülesanne. Oma kaubamärki ei tohi lasta kasutada ega seda teise isiku nimele registreerida. Sarnaste kaubamärkide ilmumine turule võib kahjustada või ära kasutada juba olemas oleva kaubamärgi mainet.

Lisaks vaata [Mis on kaubamärk?](#)

Mis on tööstusdisainilahendus?

Tööstusdisainilahendus on toote ruumiline või tasapinnaline väliskujundus, mille võivad moodustada vorm, värvilahendus, ornament, faktuur jms. Tööstusdisainilahendusena võib registreerida ka toote väliskuju, nt pudeli kuju, kanga värvilahendus, peakatte vorm jms.

Tööstusdisainilahendusena ei saa kaitsta ideed, toote tehnilist lahendust, toote valmistamise viisi jms.

Tööstusdisainilahendus peab olema uudne, eristatav ning selle järgi peab olema võimalik käsitöenduslikult või tööstuslikult valmistada tooteid. Taotleja vastutab selle eest, et need nõuded on täidetud, Patendiamet seda ei kontrolli. Uudsuse ja eristatavuse nõuetele vastavust saab kontrollida Patendiameti veebilehel olevatest andmebaasidest.

Kas tööstusdisainilahendus tuleb registreerida?

Tööstusdisainilahenduse registreerimine ei ole kohustus, vaid õigus. Kui registreeritud tööstusdisainilahenduse omanik avastab turul identse või samasuguse kujundusega toote, on tal õigus keelata sellise toote valmistamine ja turustamine.

Milline tööstusdisainilahendus ei saa õiguskaitset?

Õiguskaitset ei saa tööstusdisainilahendus, mis tuleneb üksnes toote tehnilisest otstarbest, on vastuolus heade tavadega, ebapüsiv, mikrolülituste topoloogia, tagavaraosa või koostisosa, mis tootesse paigutatuna ei paista välja.

Kuidas kaitsta tööstusdisainilahendust?

Eestis registreerimiseks tuleb esitada registreerimise avaldus, joonis(ed) ja tasuda riigilõiv. Kaitse saab kõigepealt viieks aastaks, pikendada saab seda kokku maksimaalselt 25 aastaks.

Disainilahenduse kaitsmiseks välismaal on kolm võimalust: taotleda Euroopa Ühenduse registreeritud disainilahendust, esitades taotluse Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametile, taotleda tööstusdisainilahenduse rahvusvahelist registreerimist Haagi kokkuleppe Genfi redaktsiooni alusel, esitades taotluse Maailma Intellektuaalomandi Organisatsioonile, taotluse tööstusdisainilahenduse registreerimiseks võib esitada välisriigi ametile.

Lisaks vaata [Mis on tööstusdisainilahendus?](#)

Mis on autoriõigus?

Autoriõigus on autorile kuuluvate isiklike ja varaliste õiguste kogum. Autori isiklikud õigused on autori isikust lahutamatud ega ole üleantavad. Autori isiklike õiguste hulka kuuluvad õigus autorsusele, autorinimele, autori au ja väärikuse kaitsele, teose puutumatussele, lisadele, täiendamisele jne. Autori varalised õigused on üleantavad kas üksikute õigustena või õiguste kogumina, kas tasu eest või tasuta. Varaliste õiguste hulka kuuluvad õigus teose reprodutseerimisele, levitamisele, tõlkimisele, töötlemisele, õigus teoste kogumikele, õigus teose avalikule esitamisele ja eksponeerimisele, edastamisele ja teose üldsusele kättesaadavaks tegemisele. Eestis reguleerib autoriõigusega seostuvat autoriõiguse seadus.

Kuidas autoriõigus tekib?

Autoriõigus tekib kirjandus-, kunsti- ja teadusteoste loomisega. Teos on originaalne, kui see on autori enda intellektuaalse loomingu tulemus. Teos loetakse looduks hetkel, mil see on väljendatud mingis objektiivses, tajumist ja reprodutseerimist või fikseerimist võimaldavas vormis.

Autoriõiguse tekkimiseks ja teostamiseks ei nõuta teose registreerimist, deponeerimist või muude formaalsuste täitmist.

Mis on autoriõigusega kaitstud?

Teosed, millele tekib autoriõigus, on:

- 1) ilukirjandus-, publitsistika-, poliitika-, haridusalased jms kirjalikud teosed;
- 2) teaduslikud ja populaarteaduslikud kirjalikud ja kolmemõõtmelised teosed (monograafiad, artiklid, teadusliku töö aruanded, plaanid, skeemid, maketid, mudelid, testid jms);
- 3) arvutiprogrammid, mida kaitstakse nagu kirjandusteoseid. Kaitse laieneb arvutiprogrammi mis tahes väljendusvormile;
- 4) kõned, loengud, ettekanded, jutlused jt teosed, mis koosnevad sõnadest ja on väljendatud suuliselt (suulised teosed);
- 5) stsenaariumid ja stsenaariumi plaanid, libretod;
- 6) draama- ja muusikalised draamateosed;
- 7) muusikateosed tekstiga ja tekstita;
- 8) koreograafiateosed ja pantomiimid;
- 9) audiovisuaalsed teosed;
- 10) maalikunstiteosed, graafikateosed, trükikunstiteosed, joonistused, illustratsioonid;
- 11) lavastused ja lavakujunduslikud teosed;
- 12) skulptuuriteosed;

- 13) arhitektuurne graafika (joonistused, eskiisid, skeemid, joonised, plaanid, projektid jm), projekti sisu lahtimõtestavad seletuskirjad, tekstilised, programmid, arhitektuursete plastikateosed (mudelid, maketid jm), arhitektuuri- ja maastikuarhitektuuriteosed (hooned, rajatised, pargid, haljasalad jm), linnaehitusansamblid ja kompleksid;
- 14) tarbekunstiteosed;
- 15) disaini- ja moekunstiteosed;
- 16) fotograafiateosed ja fotograafiaga analoogilisel viisil saadud teosed, slaidid ja slaidifilmid;
- 17) kartograafiateosed (topograafilised, geograafilised, geoloogilised jt kaardid, atlased, maketid);
- 18) õigusaktide projektid;
- 19) standardid ja standardite kavandid;
- 20) arvamused, retsensioonid, eksperdihinnangud jms;
- 21) tuletatud teosed, see on teose tõlge, algse teose kohandus (adaptsioon), töötlus (arranžeerimine) ja teose muu töötlus;
- 22) teoste kogumikud ja informatsiooni kogumikud (sealhulgas andmebaasid).
- 23) Andmebaasid, mis oma sisu valiku ja korralduse tõttu on autori enda intellektuaalse loominguga seotud. Neile ei kohaldata mingit muud kriteeriumi;
- 24) muud teosed.

Mis ei ole autoriõigusega kaitstud?

Autoriõiguse kaitse ei laiene:

- 1) ideedele, kujunditele, mõistetele, teooriatele, protsessidele, süsteemidele, meetoditele, kontseptsioonidele, printsiipidele, avastistele, leiutistele jms intellektuaalse tegevuse resultaatile, mis on kirjeldatud, selgitatud või muul viisil väljendatud teoses;
- 2) rahvaloominguteostele;
- 3) õigusaktidele ja haldusdokumentidele (seadused, seadlused, määrused, põhimäärused, juhendid, käskkirjad) ning nende ametlikele tõlgetele;
- 4) kohtulahenditele ja nende ametlikele tõlgetele;
- 5) riigi ametlikele sümbolitele ja organisatsioonide sümbolikalale (lipud, vapid, ordenid, medalid, märgid jne);
- 6) päevauudistele;
- 7) faktidele ja andmetele;
- 8) ideedele ja põhimõtetele, millele rajanevad arvutiprogrammi elemendid, kaasa arvatud programmi kasutajaliidese aluseks olevad ideed ja põhimõtted.

Kas autoriõigust peab registreerima?

Ei, Eestis autoriõiguseid ei registreerita. Autoriõiguse tekkimiseks ja teostamiseks ei ole vajalik teose registreerimine.

Kui kaua autoriõigus kehtib?

Autoriõigus kehtib autori **kogu eluaja jooksul ja 70 aastat pärast tema surma**. Kui teos on loodud ühiselt (kaks või enam isikut), siis kehtib autoriõigus viimasena elus oleva autori eluajal ja 70 aastat pärast tema surma.

Autoriõigus teosele, mis on avalikustatud anonüümselt või pseudonüümi all, kehtib 70 aastat pärast selle teose õiguspärast avalikustamist. Kui autor teeb üldsusele teatavaks oma kodanikunime või teose autorsuse seostamine teose loonud isikuga ei tekita enam kahtlusi, siis saab teos kaitse üldise tähtaja raames.

Autoriõigus kollektiivsele teosele ja töökohustuste täitmise korras loodud teosele kehtib 70 aastat pärast selle teose õiguspärast avalikustamist.

Tähtaja kulgemine algab autori surma-aastale järgneva aasta või teose õiguspärasele avalikustamisele või loomisele järgneva aasta 1. jaanuarist.

Isiku konkreetse teose autorsust, autori nime, au ja väärikust kaitstakse tähtajatult.

Pärast autoriõiguse tähtaja lõppemist on keelatud teistel autoritel kasutada teose pealkirja samaliigilisel teosel, kui selline kasutamine võib kaasa tuua üldsust eksitava autorite samastamise.

Teost, mille autoriõiguse kehtivuse tähtaeg on lõppenud, võivad vabalt kasutada kõik isikud, järgides autoriõiguse seaduse sätteid.

Kas oma autoriõigust tuleb tõendada?

Isiku, kes avaldab teose oma nime all või oma üldtuntud pseudonüümi või autorimärgi all, autorsust eeldatakse, kuni pole tõendatud vastupidist. Tõendamiskohustus lasub teose autoriõigusega kaitstuse vaidlustajal.

Mis on autoriõigusega kaasnevad õigused?

Autoriõigusega kaasnevad õigused kuuluvad teose esitajale, fonogrammitootjale, televisiooni- ja raadioteenuse osutajale, filmi esmasalvestuse tootjale, isikule, kes pärast autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemist esimesena õiguspäraselt avaldab või suunab üldsusele varem avaldamata teose, isikule, kes annab välja autoriõigusega mittekaitstava teose kirjanduskriitilise või teadusliku väljaande.

Autoriõigusega kaasnevad õigused on tuletatud õigused, kuna autoriõigusega kaasneva õiguse ese eeldab mingi varem eksisteerinud teose olemasolu, milleks on autoriõigusega kaitstavad teosed.

Tähelepanekud

Kaubamärki ei saa patenteerida, seda saab ainult registreerida. Patenteerida saab leiutist.

Kõik tööstusomandile õiguskaitsse saanud omanikud peavad ise jälgima, et nende õigusi ei rikutaks.

Patendi ja kaubamärgi puhul tehakse Patendiametis ekspertiis, kasuliku mudeli ja tööstusdisainilahenduse puhul kontrollitakse ainult dokumentide vorminõudeid, teiste nõuete puhul (nt uudsus) on vastutav taotleja.

Patendiamet

Toompuiestee 7, 15041 Tallinn
www.epa.ee

Taotluste vastuvõtt

627 7911
vastuvoett@epa.ee

e-taotlus

leiutised: online.epa.ee

kaubamärgid ja disainilahendused : teenused.epa.ee

Konsultatsioonid

Kaubamärk
627 7937
kaubamark@epa.ee

Leiutis
627 7910
leiutis@epa.ee

Disain
627 7921
disain@epa.ee

Autoriõigus
autor@epa.ee

